

Konposta auzolanean

65 familia lorategi publikoan hondakinak ongarri bihurtzen

Usurbilen 2011ko azaroan ekin zioten konposta auzolanean sortzeari. 65 familiak eurak sortutako hondakinak eurak kudeatzeko aukera dute gaur egun. Nork bere etxebizitzan konposta egin ezin duten bizilagunei irtenbidea eskaini die Usurbilgo Udalak.

IRATI SARASUA ARABOLAZA

Argazkiak: Dani Blanco

1,6 KILO HONDAKIN sortzen du egunero pertsona bakoitzak gutxi gora-behera, horren %40 hondakin organikoa izaten da, hau da, konposta sortzeko birzikla daitekeen hondakina, duela gutxi arte txerri-jana esaten zitzaiona. Hondakinen gaikako bilketa orokortua daukaten herrietan, atez atekoa egiten dutenean, orain arte ohikoena etxebizitza bakoitzean egiten zen auto-konposta izan da. Baina hori lorategia edo lur-saila duten familientzako aukera da soilik. Badago ordea horrelakorik ez duenarentzako alternatiba bat, Iruñeko eta Flandriako mankomunitateen esperientzia oinarritzat hartuta, auzo-konposta jarri du martxan Usurbilgo Udalak. Hondakin organikoak ahalik eta gertuen tratatzeko baliabideak jartzea da helburua, merkeagoa, ekologikoagoa eta osasuntsuagoa delako. Aspalditik hainbat herritarrek, baratze edo lorategirik eduki ez arren, autokonposta egiteko borondatea adierazia zioten Usurbilgo Udalarari, eta, besteak beste, horri erantzunez sortu zen proiektu hau.

Lau gune sortu ditu Udalak Usurbilen, eta beste zenbait egiteko asmoa du, terreno publikoan auzo-konposta egiteko. Etxe-bloketan bizi diren familiek egiten dute konposta modu horretan –konpostaguneak erabiltzaileen etxebizitzatik 100-200 metro ingurura daude

gehienez– eta gune bakoitzean Udalak prest jarri ditu beharrezko ontziak: bizilagunak duen betebeharra da, dagokion konpostagailua ireki, material organikoa ondo zabaldu, eta gainera estrukturantea edo material lehorra (orbelak, adaxkak, lastoa eta abar) nahastea. Hondakinetan dagoen material organikoaren %80 ura da, ustelkorra beraz, eta gai lehorrak nahastuz lortzen da guztia ongarri bihurtzeko bidean jartzea. Ondo eginez gero, usainik ez da zabaltzen ingurura.

Gorka Goiatxeren etxean duela hilabete inguru ekin zioten konpostajea egiteari eta gustura daudela dio: “Nire iritziz dependentziarekin amaitzen dugu konpostajea eginda, eta gainera behin prozesu osoa amaituta herriko lurretan zabalduko dugu ongarria, edo behar duen baserritarrari emango diogu. Hau da, prozesuaren amaiera ere herriarentzat onuragarria izango da”.

Usurbilen hondakinen bilketa atez ate egiten dutenez, familia guz-

tiek etxean bertan bereizten dute materia guztia, eta organikoa konpostaje plantetara eramaten da. Baina hasieratik Udalak kanpaina bat jarri zuen martxan hondakin organikoa ahalik eta familia gehienek beren etxean kudeatzearen alde, besteak beste, kostuetan ere nabaritzen delako. Herritarrak ere nabaritzen du poltsikoan. Etxean autokonposta eta kalean auzokonposta egiten dutenek urtean 80,28 euro ordaindu beharrean 48,17 euro ordaintzen dute.

Usurbilgo auzokonposta sistema ez da asmakizuna ordea. Eredu hurbilena Iruñean aurkitu dute, bertoko sei kontzejutan (Egues, Oteitza, Labio, Badoztain, Subitza eta Olatz Nagusia) 2009an hasi ziren antzeko esperientzia batekin, eta ondoren Nafarroako Basaburuako zenbait herritan ere hasi dira. Europan eta munduan hiri askotan sustatzen dituzte udalek horrelakoak.

Usurbilen 2011ko azaroaren 19an jarri zuten martxan lehenengo gunea. Artzabalgo parkean dagoen Erreka Txiki gunean hasiera batean sei familia inguruk egiten zuten arren gaur egun 16k egiten dute gune horretan. Gerora beste bi gune abiarazi dituzte, denetara 65 familia bilduz. Auzolanean auto-konposta egiteko itxarote zerrendan daude familia asko –160 daude izena emanda– eta laster horietako 16 familiari aukera emango zaie

**“Dependentziarekin
amaitzen dugu
konpostajea eginda, eta
gainera prozesuaren
amaiera ere herriarentzat
onuragarria da”**

GORKA GOIATXE, KONPOSGILEA

Erabiltzaileak etxebizitza-blokeen ondoan du konposta-gunea (1). Konpostagailu komunitarioa giltzarrapo batekin dago itxita (2). Lehenik hondakin organikoa bota behar da (3), ondoren lehorkina bota behar zaio (4) eta segidan zertxobait nahastu hartzidura prozesua ondo irten dadin (5). Hilabete gutxiren buruan konposta erabiltzeko prest egongo da.

proiektuan parte hartzeko, gune berri bat egingo baita epe motzera; Udalak gehiago egiteko asmoa ere badu.

Hasieran Gipuzkoan esperientzia pilotu bezala abiatu zen Usurbilgo proiektuak ikusmin handia sortu du hainbat herritarrek horretarako prestutasuna agertu izanagatik, eta emaitzak ikusirik. “Herri askotako hautetsi eta teknikariak honen berri izateko interesa azaldu dute, eta dakigunez, euren herrietan halako esperientziak abian jartzeko dirulaguntza eskariak eginak dituzte Gipuzkoako Aldundiak hondakinen prebentzioa sustatzeko egin zuen deialdira. Beraz, ziur aurrean bertan, Gipuzkoako beste zenbait herritan jarriko direla auzokonposteko esperientzia berriak abian”, dio honetan lanean diharduen Joxe Mari Irazustak.

Konpostajearen Egunk

Organikoa ontzian lagatzen denetik konposta jasotzeko sei hilabete inguru pasa behar dira. Lehenengoak azaroan hasi zirenez oraindik ez dute konposta jaso. Etxeetatik ekarritako hondakin organikoek eta bertan nahastutako orbel, lasto eta abarrek lehenbizi hartzitu egin behar dute, “irakin” nolabait esateko. Horretarako sarritan nahastu egin behar da ontzi barrukoa. Geroago, hozten joango da eta zizareek bihurtuko dute benetako ongarri. Azaroan hasi zen taldearen prozesua azken fasean dago, aurki konpost hori ateratzeko aukera izango du.

“Ateratzen dugun horrekin gure asmoa da urtean bi edo hiru egunez konpostaren festa egunak antolatzea, eta komunitateko jendearen laguntzarekin konposta lortzea”, dio Usurbilgo Udaleko Ingurumen teknikaria den Ibon Goikoetxeak. Material hori ongarri bihurtuta parte hartu nahi dutenen artean banatzeko asmoa du Udalak, eta, bestela, Udaleko lorezaintza zerbitzuek erabiliko dute herriko lorategietan. Soberan izango balute herriko garbigunean utziko lukete herritarrek dohainik eskura dezaten.

Usainik edo sagurik?

Konposta auzolanean kale ondoan egin behar denez, usainak eta saguek kezka sortu zioten Udalari, baina ez dute horrelako arazorik izan; ez da sagurik azaldu eta usaina esperientziarekin kontrolatu egin dute. Udalak ez du kezarik izan, eta beraz gustura daude proiektuaren alde egin zuten guztiak. Kaxa irekitzen denean lurruna ateratzen da, baina une horretan da soilik, eta kontrolatuta dago.

Usurbilgo auzokonposta sistema ez da asmakizuna. Iruñerrian aurkitu dute eredu hurbilena, bertoko sei kontzejutan 2009an hasi ziren antzeko esperientzia batekin

Guneen funtzionamendua egokia dela ziurtatzeko talde bakoitzak arduradun bat du (*master-composter*). Arduradun horren lana da hondakin organikoari gehitu beharreko estrukturatea badagoen kontrolatzea eta falta bada Udalari abisua pasatzea, eta, bestetik, organikoaren guneak noiz betetzen diren eta egoera egokian dauden kontrolatzea. Beraz, edozein zalantza izango balute arduradun honek Udaleko arduradunarengana joko luke.

Udal-baratzeak

Gaur egun Usurbilen 2.300 familia inguru bizi dira eta horietako 535ek konpostatzen dute, bakoitzak bere etxean eta Udalak jarritako guneetan. “Ikusten genuen konpostajea etxean egiten ari zirela herritar asko, eta bazegoela konpostatu nahi baina ezin zuten herritarren aldetik eskaera bat”, dio Goikoetxeak. Ingurumen teknikariak dio egokiena bakoitzak bere etxean konposta egitea dela, eta auzolaneako ez duela zentzurik etxean egiteko aukera duen jendearentzako.

Aurrera begira udal-baratzeak sortu nahi dituzte herrian eta horietan ere guneak jartzeko asmoa dute. Autokonpostajea zuk zure hondakinekin ongarria sortzea da, eta hori da egoera idealena, “norberak bere etxean hondakinak kudeatzea” dio ingurumen teknikariak. ■

